
**Pliktbelagte industrianlegg - hva betyr
pliktbortfall for lokal sysselsetting og
bosetting?**

Edgar Henriksen

Tromsø 9.8.2016, NFH
Foredrag for «Pliktkommisjonen»

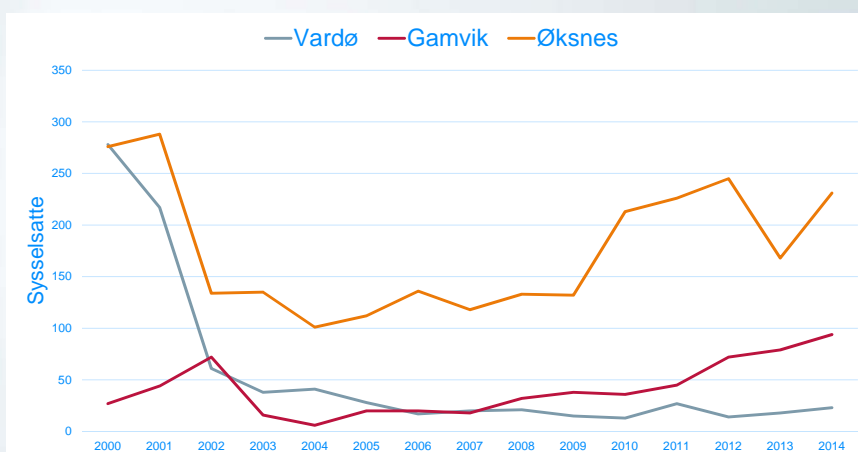
En kontrafaktisk diskusjon?

- Historiske data for framtidige hendelser er ikke tilgjengelige.
- Finnes det gode eksempler på hva som kan bli effektene på sysselsetting og bosetting dersom aktivitetsplikt avvikes og fører til strukturering?
- Vardø
  - Fiskeindustrien hadde strukturert og nytt topp moderne anlegg ferdig i 2001.
  - Westfish Aarsæther AS konkurs juni 2002: 149 mistet jobben
  - Seafood Vardø konkurs april 2003 (reke): 35 mistet jobben
- Gamvik
  - Nordic Sea Mehamn AS konkurs juli 2003: 30 mistet jobben, men 60 ansatte på det meste (2002)
  - Norway Seafood overtok ved årsskiftet 2005/06: ingen aktivitetsplikt
- Øksesnes
  - Myre Fiskeindustri AS (Nordic Sea) konkurs oktober 2002: 140 mistet jobben

3

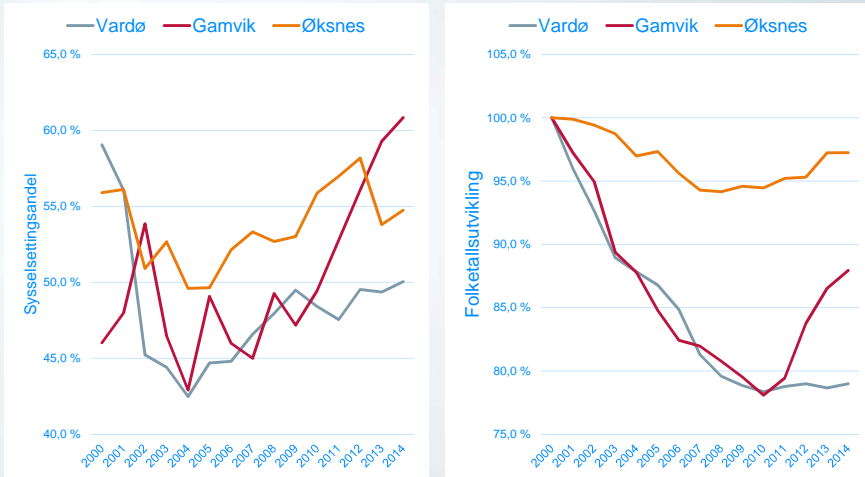
Sysseisatte i næringsmiddelindustri

4

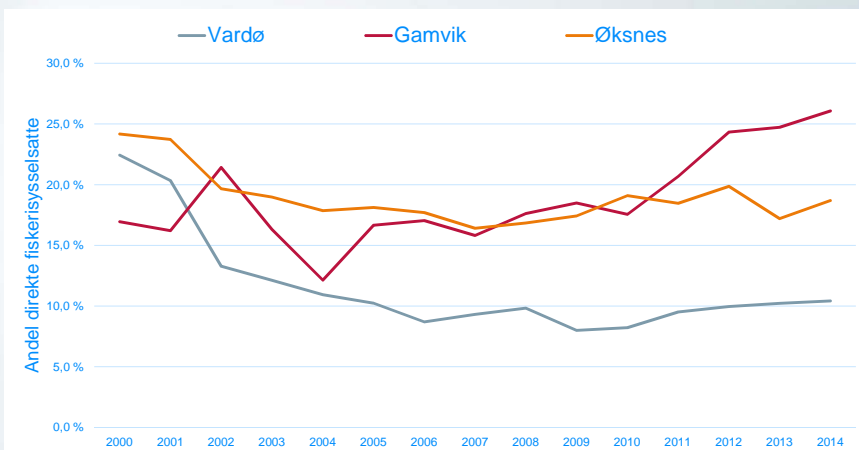
Andel sysselsatte og folketallsutvikling

5

Direkte fiskerisysselsatte

6

Vardø: «Worst case» scenario

- Kun 8% av næringsmiddelindustriusselsetting tilbake. Andel fiskerissysselsatte fra 22,4 % til 10, 4 %.
- Stort innslag av «tamilværinger» i industrien i 2000 – få eller ingen bor i Vardø i dag.
- 4 fiskemottak: to filialer for båtfjordanlegg og et for krabbe.
  - Ikke stor interesse for å reetablere produksjon i større skala
  - Svartnesanlegget ble overtatt av Norway Seafoods, men ingen aktivitet ble startet.
- Andelen offentlig sysselsatte har steget fra 33 % - 44 %, i 2014 er det dobbelt så høyt som Gamvik og Øksnes
  - Grunn til å tro at utviklingen ville ha blitt mer negativt uten påfyll av statlige arbeidsplasser
  - Også kompensasjon for tap av gamle «byfunksjoner»; Sorenskriver og Norges Bank
- Folketallet falt med 21 % (fra 2694 til 2123)

7

Gamvik – «nå går alt så meget bedre»

- Fler sysselsatte i næringsmiddel industri i 2014 enn i 2002: 94 mot 72
  - Nye aktører på stedet Gamvik (Islandinger)
  - 8 bedrifter kjøper fisk
- Mer reiseliv og flere fiskere
- Nordkyn Vindpark
- Sysselsettingsandelen raskt stigene og det samme gjelder folketallet.
- Andelen direkte fiskerissysselsatte økt fra 17 % til 26 %
- Fra 2000 til 2009 sank folketallet med 22 %, men steg etterpå og tilbakegangen redusert til 12 % (av 2000 nivå)

8

Øksnes: I stand til å ta en trøkk

- Mindre effekt av konkursen, selv om sysselsatte i næringsmiddelindustri ble halvert fra 02-03
  - Større kommune
  - Flere store fiskekjøpere derav to lakseslakterier
  - Mer differensiert arbeidsliv og større muligheter for pendling
- Andelen direkte fiskerissysselsatte redusert fra 24 % til 19 %
  - Flere bosatte fiskere enn bofaste industrissysselsatte
- Fra 2000 til 2009 sank folketallet med 6 %, men steg etterpå og tilbakegangen redusert til 3 %.
- En desidert vinner, når det gjelder landinger av fisk, men stor andel sesongansatte ikke-bosatte.

9

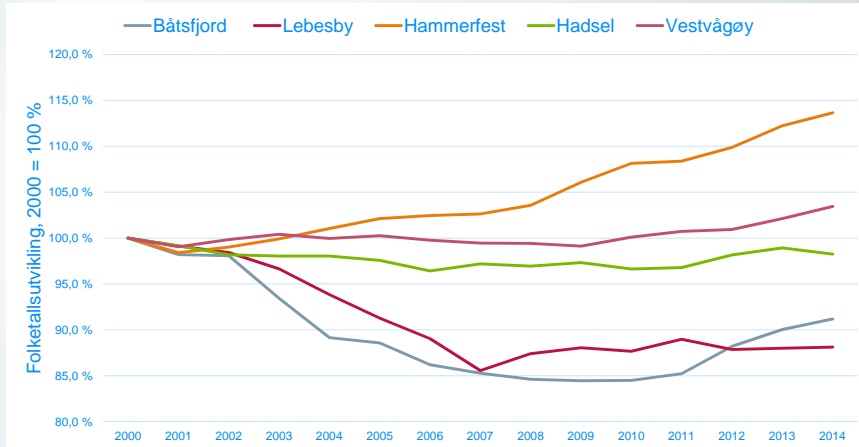
Overføringsverdi for kommuner det Norway Seafoods har aktivitetsplikt?

- Små kommuner, der pliktanlegget er dominerende vil være mest sårbare.
- Stor andel ansatte uten stedstilknytning, vil trolig øke tilbøyeligheten til flytting.
- Ny aktivitet som kompenser tap av sysselsetting demper eller eliminerer virkningen
  - Nedgradering til mottak for videresending gir liten sysselsetting
  - Eventuelt fritak fra aktivitetsplikt bør gjøres under betingelse av at anlegg ikke klausuleres. Må kunne drive med hva som helst, også konkurrerende fiskeriaktivitet.

10

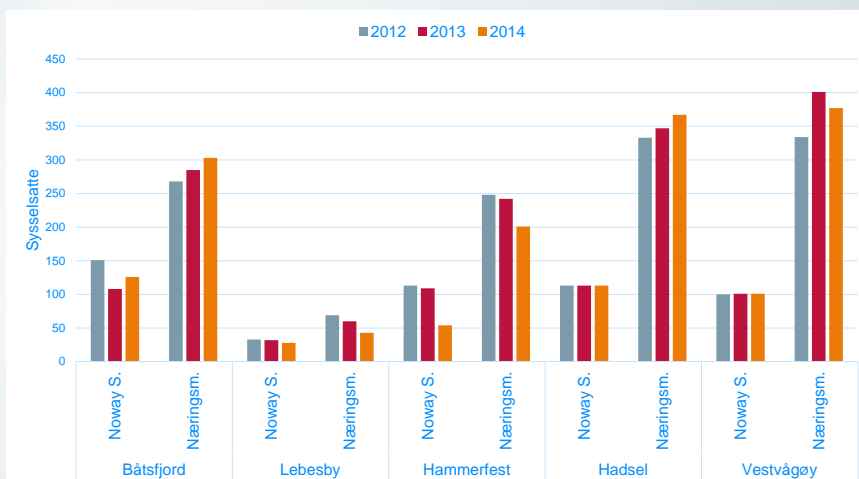
Leveringsplikt kommunene

11

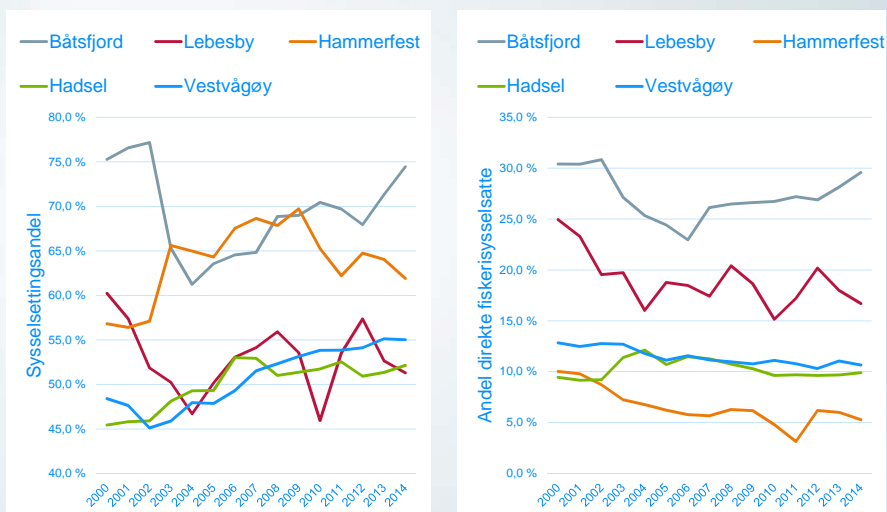
Plikt kommunene

12

Andel sysselsatte og direkte fiskerisysselsatte

13

Alternativer

- Bedriftsrådgivnings råd for strukturering av Norway Seafoods er kjent.
  - Fra 5 til 2 tilbake av aktivitetspliktanleggene.
  - Kjøllefjord (Lebesby), Hammerfest og Melbu (Hadsel) ut
  - Båtsfjord og Stamsund (Vestvågøy) beholdes.
- Bygger imidlertid på strukturering innenfor pliktregimet
  - Med bortfall av aktivitetsplikten gis det anledning til å betrakte alle anleggene som «sunk costs».
- Ved pliktbortfall «reduseres» anleggene til fiskeindustri-bedrifter som vil være i råstoffmarkedet på ordinære betingelser.
  - Er det et større behov for effektivisering enn i andre, oppmagasinert av ressursrenten fra trålerne?
  - Ikke alle er ikke like gunstig lokalisert i forhold til tilgang på fersk fisk.

14

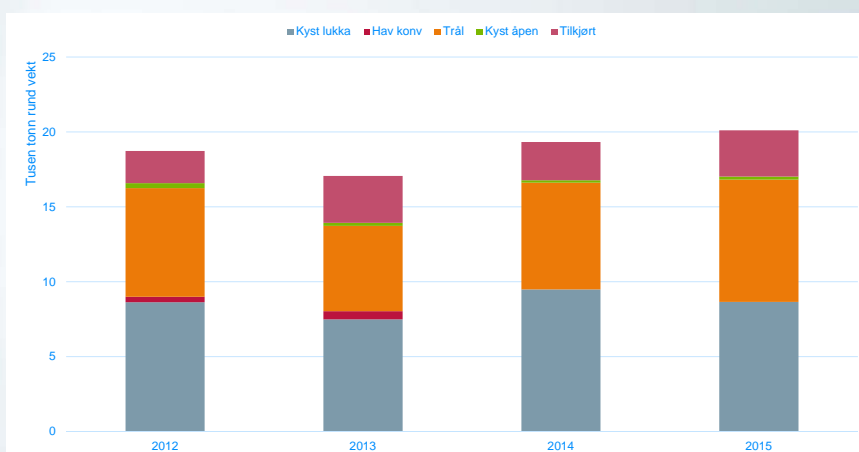
Båtsfjord

- **Gunstig lokalisert**
  - Råstoff mesteparten av året
  - Industrimiljø
  - God infrastruktur, men er til tider utsatt for stengte veier
- **Kun to hvitfiskaktører tilbake.**
- **Minst sannsynlige anlegget til å bli lagt ned, og størst sannsynlighet til å vinne på en slik prosess.**
  - Stor andel trålråstoff, bortfall kan bety kapasitetsreduksjon.
- **I verste fall reduseres antall ansatte i næringsmiddelindustrien til det halve**
  - Sannsynligvis rask folketallsnedgang, men til tross for dette relativ høy andel sysselsatte

15

Landinger Seafood Båtsfjord

16

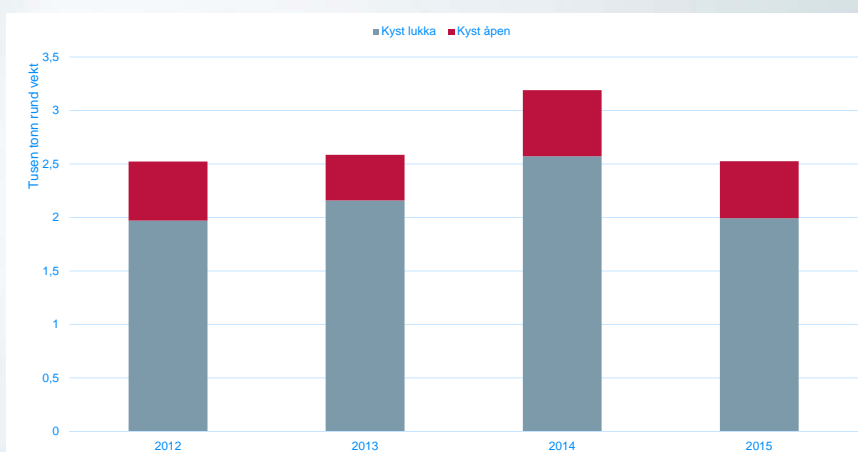
Lebesby

- Råstoff mesteparten av året
- Svakere og mer utsatt industrimiljø enn Båtsfjord
  - Nergård Polar Kjøllefjord er imidlertid under etablering
- God infrastruktur, men er til tider utsatt for stengte veier
- Pliktanlegget med størst betydning for lokal sysselsettingsandel.
  - I verste fall reduseres antall ansatte i næringsmiddelindustrien med $\frac{3}{4}$
  - Ikke spesielt sannsynlig med så drastisk utvikling– plass til ekspansjon av andre.
  - Ingen ladninger fra trål de siste årene, men anlegget er gammelt og står foran oppgradering
- Sannsynligvis nedgang i andel sysselsatte og folketallsnedgang

17

Landinger Seafood Kjøllefjord

18

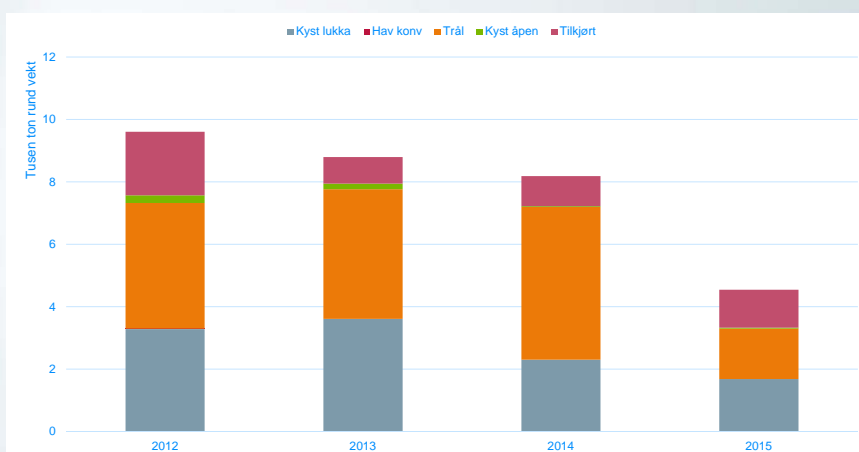
Hammerfest

- Råstoff mesteparten av året og god infrastruktur
- Kun to hvitfiskaktører tilbake – oppdrett vesentlig for sysselsetting i næringsmiddelindustrien
- Et differensiert samfunn i vekst med stor konkurranse om areal og nøkkelarbeidskraft.
- I verste fall forsvinner $\frac{1}{4}$ av næringsmiddelindustrien
  - Neppe en vesentlig effekt på sysselsetting og bosetting.
  - Tradisjonelt svært avhengig av trålråstoff
  - Kapasitet tatt ned og flyttet til Forsøl – ligger til rette for fortsatt drift med råstoff fra kystflåten.

19

Landinger Seafood Hammerfest/Forsøl

20

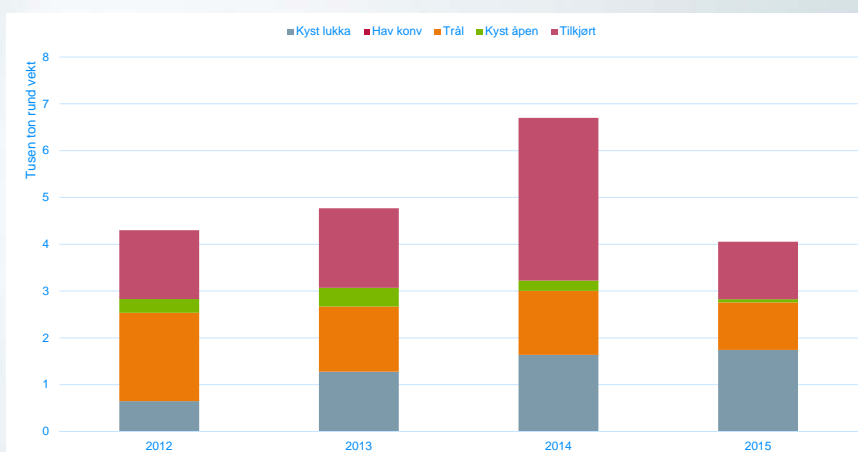
Melbu (Hadsel)

- Råstoff lite tilgjengelig i andre halvår uten trål
  - Sannsynligvis mest sårbart for pliktbortfall
- God infrastruktur
- Kun en hvitfiskaktører tilbake – oppdrett dominerende for sysselsetting i næringsmiddelindustrien
- Et differensiert samfunn med en sterk oppdrettsnæring og leverandørindustri
- I verste fall forsvinner 1/3 av næringsmiddelindustrien og hele hvitfisknæring fra kommunen
  - Filetproduksjon kan forsvinne, men mindre sannsynlig at konvensjonell fiskeproduksjon vil forsvinne.
- Sannsynlig nedgang i sysselsetting og folketall, men neppe dramatisk

21

Landinger Seafood Melbu

22

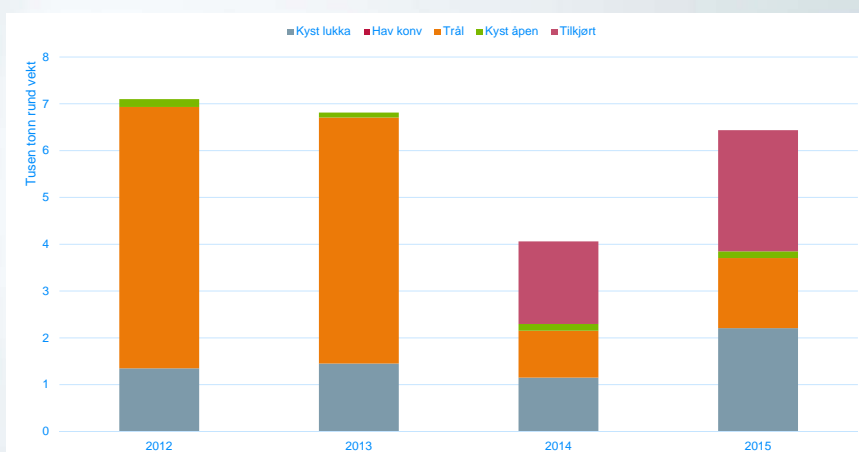
Stamsund (Vestvågøy)

- Råstoff lite tilgjengelig i andre halvår uten trål
  - Ikke spesielt mye bedre råstofftilgang i store deler av året enn Melbu – sannsynligvis også utsatt
  - Tradisjonelt svært avhengig av trålråstoff
- God infrastruktur
- 11 hvitfiskaktører – ingrediensindustri og slakterier gir også sysselsetting i næringsmiddelindustrien
- Et differensiert samfunn med et sterkt landbruk og leverandørindustri
- Sannsynlig nedgang i sysselsetting og folketall, men neppe dramatisk

23

Landinger Seafood Stamsund

24

Takk for oppmerksomheten

www.nofima.no